

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра економіки та публічного управління (601)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

 Даніїл РЕВЕНКО

«30» серпня 2024 р.

**СИЛАБУС ОБОВ'ЯЗКОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Сучасні економічні теорії

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність: 051 Економіка
Освітня програма: Економіка

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

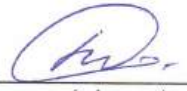
Форма навчання: денна та заочна

Силабус введено в дію з 01.09.2024 року

Харків – 2024 р.

Розробник:

Професор кафедри економіки та публічного управління,
доктор економічних наук, професор Ірина ДАВИДОВА

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри економіки та публічного управління факультету програмної інженерії та бізнесу:

Протокол № 1 від 29.08.2024 року

Завідувач кафедри економіки та публічного управління,
доктор філософських наук, професор

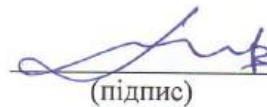

Вероніка КОВАЛЬЧУК

(підпис)

Погоджено:

Завідувач відділу аспірантури і докторантури

Володимир СЕЛЕВКО

(підпис)

В. о. голови наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених

Семен ЖИЛА

(підпис)

1. Загальна інформація про викладача

Давидова Ірина Олегівна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки та публічного управління.

Напрямок (тематика) наукових досліджень:
проблематика ринку праці і зайнятості, інтелектуальний капітал, методологія економічної науки.

Наукові та методичні праці:

Більше 110 публікацій, в т.ч. 4 монографії, 25 навчально-методичних посібників, 58 статей в наукових виданнях

Веде дисципліни:

- Економіка праці та соціально-трудова відносини;
- Економіка і організація діяльності об'єднань підприємств;
- Управління стратегічними змінами.

2. Опис навчальної дисципліни

Семестр, в якому викладається дисципліна – 1 семестр.

Обсяг дисципліни: 3 кредити ЄКТС (90 годин), у тому числі аудиторних – 32 години, самостійної роботи здобувачів – 58 годин.

Форми здобуття освіти - денна, дистанційна, заочна.

Дисципліна – обов'язкова.

Види навчальної діяльності – лекції, практичні заняття, самостійна робота здобувача.

Види контролю – поточний, модульний та підсумковий (семестровий) контроль (іспит).

Мова викладання – українська.

Необхідні обов'язкові попередні дисципліни (пререквізити) – немає.

Необхідні обов'язкові супутні дисципліни (кореквізити) – Прикладна економіка сучасного виробничого підприємства.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Сучасні економічні теорії» є володіння основними положеннями і методами економічних наук при вирішенні соціальних і професійних завдань.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Сучасні економічні теорії» є знати, вміти знаходити і використовувати інформацію, необхідну для орієнтації у своїй професійній діяльності; здатність вчитися і оволодівати сучасними економічними знаннями; здатність до проведення досліджень та удосконалення різноманітних економічних систем та систем управління діяльністю суб'єктів господарювання.

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми студенти повинні досягти таких компетентностей :

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК04. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК05. Здатність розв'язувати комплексні проблеми економіки на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в економіці та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з економіки та суміжних галузей.

СК03. Здатність використовувати сучасні методології, методи та інструменти емпіричних і теоретичних досліджень у сфері економіки, методи комп'ютерного моделювання, сучасні цифрові технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та науково-педагогічній діяльності.

СК05. Здатність виявляти, поглиблено аналізувати та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері економіки з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень, у тому числі у сфері міжнародного інноваційного співробітництва.

СК06. Здатність обґрунтовувати та готувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей розвитку соціально-економічних систем і процесів із застосуванням математичних методів та моделей.

Програмні результати навчання:

РН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання з економіки, управління соціально-економічними системами і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення фундаментальних і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з відповідного напрямку.

РН02. Глибоко розуміти базові (фундаментальні) принципи та методи економічних наук, а також методологію наукових досліджень, створювати нові знання у сфері економіки з метою досягнення економічного та соціального розвитку в умовах глобалізації.

РН03. Розробляти та досліджувати фундаментальні та прикладні моделі соціально-економічних процесів і систем, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у економіці та

дотичних міждисциплінарних напрямках.

РН08. Планувати і виконувати емпіричні та/або теоретичні дослідження у сфері економіки та з дотичних міждисциплінарних напрямів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

Модуль 1

Змістовний модуль 1. Розвиток методології сучасної економічної теорії

Тема 1 Генезис сучасних економічних теорій. Методологія економічної науки й сучасні моделі розвитку економічної теорії. Єдність та багатогранність сучасної економічної теорії. Теоретичне підґрунтя формування сучасних економічних теорій. Основні напрями розвитку економічної теорії в двадцятому сторіччі. Цивілізаційна парадигма як методологічна основа сучасної економічної теорії. Особливості сучасних моделей розвитку економічної теорії. Основні напрями та проблеми розвитку новітніх економічних теорій. Глобальних цілей сталого розвитку: стратегії, виклики та перспективи.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 3-5 годин. Самостійна робота- 7-12 годин.*

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні

Тема 2 Моделювання індивідуальної поведінки в нестратегічних ситуаціях. Теорія поведінки споживача. Попит і порівняльна статика. Декомпозиція Слуцького. Грошова оцінка виграшу споживача.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 3-5 годин. Самостійна робота- 7-12 годин.*

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні

Тема 3 Теорія вибору в умовах невизначеності. Індивідуальна поведінка в умовах невизначеності. Контингентні товари, очікувана корисність. Парадокси теорії очікуваної корисності. Ставлення до ризику. Заходи ставлення до ризику і порівняльна статика при аналізі вибору в умовах невизначеності.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 3-5 годин. Самостійна робота- 7-12 годин.*

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні

Тема 4 Розвиток теорії фірми. Теорія поведінки виробника, неокласична теорія фірми. Технології. Проектування технологій на основі виробничих функцій і функцій витрат. Мінімізація витрат і властивості функцій витрат. Максимізація прибутку і пропозиція конкурентної фірми.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 3-5 годин. Самостійна робота- 7-12 годин.*

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні

- *Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 1 година*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.*

Підготовка до модульного контролю.

Модульний контроль 1

Змістовний модуль 2. Розвиток теорії ринку

Тема 5 Недосконалі ринки і концепція рівноваги за Вальрасом. Моделі загальної економічної рівноваги і добробут. Умови існування рівноваги і її властивості. Квазілінійна перевага і часткова рівновага (досконала конкуренція). Ринковий попит. Пропозиція конкурентної галузі і часткове рівновага. Рівновага і оптимальність. Рівновага і оптимальність при обміні ризиками.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 3-5 годин. Самостійна робота- 7-12 годин.*

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні

Тема 6 Недосконалі ринки, стратегічна поведінка і ринкові структури.

Стратегічні взаємодії і їх теоретико-ігрові моделі. Основні поняття теорії ігор (строго домінуючі стратегії, рівновага Неша, динамічні ігри і досконала

рівновага). Стратегічні взаємодії фірм і методи їх аналізу. Недосконалі ринки і неоптимальність.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 3-5 годин. Самостійна робота- 7-12 годин.*

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні

Тема 7 Фіаско ринків. Фіаско ринків при наявності екстерналій і суспільних благ. Екстерналії та неефективність. Підходи до вирішення проблеми: нормативи, податки (субсидії) Пігу, інтерналізація зовнішнього впливу; зовнішні ефекти і права власності: теорема Коуза. Суспільні блага. Умова ефективності, проблема безбілетника, персоніфіковані ціни. Фіаско ринків при асиметрії інформації. Неспостережувані характеристики і проблема несприятливого відбору. Неспостережувані дії і проблема опортуністичної поведінки.

- *Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 1 година*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*
- *Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.*

Підготовка до модульного контролю.

Модульний контроль 2

Методи навчання

Словесні, наочні, практичні.

Методи контролю

Поточний контроль (теоретичне опитування й розв'язання практичних завдань), модульний контроль (тестування за розділами курсу) та підсумковий (семестровий) контроль (іспит).

Передбачено виконання індивідуального завдання з дослідження категорії, яка відповідає науковому завданню дисертаційної роботи. різними економічними школами.

Критерії оцінювання та розподіл балів

Розподіл балів, які отримують студенти (кількісні критерії оцінювання)

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Активність на лекціях	0...1	4	0...4
Виконання практичних робіт	3...5	4	12..20
Модульний контроль	10-20	1	10-20
Змістовний модуль 2			
Активність на лекціях	0...1	4	0...4
Виконання практичних робіт	3...5	4	12..20
Модульний контроль	10-20	1	10-20
Виконання і захист ІЗ	20...30	1	12...16
Усього за семестр			60...100

Семестровий контроль проводиться у вигляді тестування за темами курсу та захисту індивідуального завдання (ІЗ). Семестровий контроль (іспит) проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування й за наявності допуску до іспиту.

Під час семестрового контролю студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Якісні критерії оцінювання

Необхідний обсяг знань для одержання позитивної оцінки:

- основні причини існування плюралізму розвитку економічної науки;
- методологічні принципи аналізу економічних явищ в сучасних економічних теоріях;
- концептуальні положення основних шкіл та напрямів сучасної економічної науки;
- трактування основних економічних понять, категорій, розроблених сучасними економічними теоріями;
- процес виникнення економічних категорій, концепцій, теорій та історичні умови, які вплинули на їх появу.

Необхідний обсяг вмінь для одержання позитивної оцінки:

- на основі знання сучасних економічних теорій збирати та інтерпретувати інформацію (дані), обирати методи та інструментальні засоби, застосовувати інноваційні підходи;

– володіти методологією наукової діяльності, проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення;

– вміти застосовувати сучасні економічні теорії для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх учасників;

– мати практичні навички у роботі з літературними джерелами, історіографічними напрацюваннями різних форматів, а також на основі теоретичних напрацювань прогнозувати та моделювати перспектив економічного та соціального розвитку ;

– володіти навичками викладання дисциплін з курсу економічної теорії та прикладних економічних дисциплін.

Задовільно (60-74). Показати мінімум знань та умінь. Виконати й захистити більшість практичних завдань, індивідуальне завдання та здати тестування.

Знати основні напрями та школи сучасних економічних теорій, деякі загальні підходи щодо аналізу спектра економічних проблем, користуватися економічними поняттями, категоріями.

Добре (75-89). Твердо знати мінімум, захистити всі практичні завдання, виконати індивідуальне завдання та здати тестування. Продемонструвати в цілому високий рівень теоретичної підготовки згідно навчального плану, користуватися економічними поняттями, категоріями, знати напрями та школи сучасних економічних теорій, загальні підходи до економічних проблем, вміння застосовувати отриманні знання в процесі аналізу економічних явищ, знати умови виникнення економічних категорій, сучасних концепцій, теорій

Відмінно (90-100). Виконати й захистити всі практичні завдання, ІЗ, тестування з максимальною кількістю балів. Досконально знати всі теми та вміти застосувати теоретичний матеріал щодо вирішення практичних ситуацій, вміти використовувати набуті теоретичні знання для подальшої навчальної та наукової діяльності, користуватися економічними поняттями, категоріями, бачити зв'язки між економічними явищами, розуміти закономірності їх розвитку, появу економічної політики, причини, особливості та наслідки її використання.

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

Політика навчального курсу

При вивченні дисципліни необхідно спиратися на конспект лекцій та рекомендовану навчальну та наукову літературу. Вітається використання різних джерел з альтернативними поглядами на ті чи інші питання задля формування продуктивної дискусії з проблем навчальної дисципліни.

Беруться до уваги такі показники академічної активності та додаткових освітніх досягнень здобувачів вищої освіти:

- відповіді на питання плану семінарського заняття під час заняття;
- доповіді з проблемних питань семінарського заняття;
- участь в активних формах навчання на семінарських заняттях;
- розробка тематичних презентацій;
- публікація тез доповідей та участь у конференціях, написання наукових статей, тез доповідей;
- відпрацювання тем пропущених практичних занять;
- інші здобутки в освітній сфері, що підтверджені документально (грамоти, дипломи, сертифікати тощо).

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є компонентом оцінювання. Високо оцінюється прагнення здобувачів вищої освіти планомірно та систематично засвоювати навчальний матеріал, активно працювати на практичних заняттях, брати участь в обговоренні дискусійних питань, повною мірою долучатися до активних форм навчання, відпрацьовувати пропущені практичні заняття. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в дистанційній формі за погодженням із керівником курсу.

Політика перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-1 бал). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика неформальної освіти. За умов неформальної освіти і її офіційного підтвердження, здобувачу можуть бути перезараховані кредити з дисципліни згідно відповідного Положення про перезарахування навчальних дисциплін і визначення академічної різниці, яке введено в дію в Національному аерокосмічному університеті ім. М.Є. Жуковського «ХАІ» 26 жовтня 2020 року. URL: <https://khai.edu/assets/files/polozhennya/polozh-pro-perezarah-disc.pdf>.

Політика академічної доброчесності

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає (Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності. Лист МОН України № 1/9-650 від 23.10.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-650729-18#n211>):

Методичне забезпечення та інформаційні ресурси

1. Сучасні економічні теорії [Електронний ресурс] : навч.-метод. посіб. / І. О. Давидова. – Харків : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків. авіац. ін-т», 2020. – 83с.
2. Гальчинський, А. С. Глобальні трансформації: концептуальні альтернативи : методолог. аспекти. – Київ : Либідь, 2006. – 312 с.
3. Акулов М.Г. Сучасні економічні теорії: Навчальний посібник. – Вінниця: Нілан-ЛТД, 2013. - 394 с.
4. Башнянин Г.І. Сучасні економічні теорії: навч. посіб. / Г.І. Башнянин, Б.М. Шевчик, Ю.Б. Миронова, М.І. Миронова – Л.: «Новий світ – 2000», 2015. – 338 с.
5. Слепушкіна А.С. Сучасні економічні теорії: навч. посіб. / А. С. Слепушкіна — К. : НТУУ "КПІ", 2012. — 260 с.

Електронний ресурс, на якому розміщено навчально-методичний комплекс дисципліни:

http://library.khai.edu/catalog?clear_all_params=0&mode=KNMZ&lang=ukr&caller_mode=SearchDocForm&ext=no&theme_path=0&themes_basket=&ttp_themes_basket=&disciplinesearch=no&top_list=1&fullsearch_fld=&author_fld=&docname_fld=&docname_cond=beginwith&theme_context=&theme_cond=all_theme&theme_id=0&is_ttp=0&combiningAND=0&step=20&tpage=1

Сторінка дисципліни знаходиться за посиланням:
<https://mentor.khai.edu/course/view.php?id=866>

Електронний каталог науково-технічної бібліотеки Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського "ХАІ". - Режим доступу: <https://library.khai.edu/catalog>

Рекомендована література

1. Несененко П. П., Артеменко О. А., Патлатой О. Є. Сучасні економічні теорії: Навчальний посібник. – Одеса: ОНЕУ, 2017. – 326 с.
2. Економічні теорії в системі наукових економічних знань [Текст]: 2-ге вид. перероб. та доп. Навчальний посібник / Н.П. Мацелюх, І.А. Максименко, Круш П.В., Мартиненко В.В., Теліщук М.М. та інші. – К.: Видавництво "Центр учбової літератури", 2016. – 226 с.
3. Макро- і мікроекономічні складові розвитку : монографія / Стельмах В.С., Єпіфанов А.О., Сало І.В., Д'яконова І.І., Єпіфанова М.А. – Суми : Університетська книга, 2007. - 505 с.

4. Історія економічних учень. – / за ред. Корнійчук, Тараненко/ навч.-метод. посібник.- К., - 2012.- 284 с. 4. Ковальчук В. Історія світової та української економічної думки. Підручник.- Тернопіль : Астон.- 2004.- 145 с.

5. Мешко І.М. Історія економічних вчень: Основні течії західноєвропейської та американської економічної думки. Навч. посібник для студ. економ. спец. вищих навч. закладів. – К.: Вища шк., 1994.

6. Шевченко О.О. Історія економіки та економічної думки: сучасні економічні теорії. Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2012. - 280 с.

7. Фещенко, В. М. Сучасні економічні теорії : навч. посіб. / В. М. Фещенко. – К. КНЕУ, 2012. – 474 с. 12. Юхименко П.І., Леоненко П.М. Історія економічних учень: Навч. посіб. для студ. вузів. – К.: Знання-Прес, 2010.

8. Мазурок П. Історія економічних учень у запитаннях і відповідях: Навчальний посібник/ Петро Мазурок, - 2-ге вид., стереотип.. - К.: Знання, 2006. - 477с.

9. Реверчук С. Історія економічних вчень: тести і вправи: Навчальний посібник / Сергій Реверчук, Н. Й. Реверчук, І. Г. Скоморович Авт.передм. Сергій Реверчук, Мво освіти і науки України, Львівський нац. ун-т ім. І.Франка, Кафедра банківського і страхового бізнесу. - К.: Атіка, 2002. - 95с.

10. Ревчун Б.Г. Історія економічних вчень: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів/ Б. Г. Ревчун., - КДТУ, 2003. - 134с.

11. Поплавська Ж. В. Історія економічних вчень: Навч. посібник для студ. напряму підгот. 6.0501 Економіка і підприємництво / Національний ун-т Львівська політехніка - Л.: Видавництво Національного ун-ту Львівська політехніка , 2006. - 224с.

12. Саух І. Історія економічних вчень: Навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів / Житомирський держ. ун-т ім. Івана Франка. - Житомир: Видавництво ЖДУ ім.І.Франка, 2005. - 260с.